

a doble espai

'La Marató' de TV3 i no anar més enllà del model de salut mental imperant

L'enfocament biomèdic, en general, redueix les causes dels diversos trastorns a una relació causa-efecte. Això comporta que el tractament que proposa sigui majoritàriament farmacològic

Pol Albiñana, Carola Marimon, Josep Maria Ordóñez i Iolanda Vives

Psicomotricistes de l'Associació per a l'Expressió i la Comunicació

L'article que esteu llegint sorgeix a partir de la lectura del comunicat que l'Associació Catalana de Professionals de la Salut Mental i una trentena d'entitats de l'àmbit de la salut mental van fer arribar a la Fundació La Marató i del treball continu de reflexió des del col·lectiu de psicomotricistes.

El comunicat assenyala l'enfocament des del qual es parlarà de salut mental durant *La Marató* d'aquest 2021. Hi haurà la veu d'una part dels professionals i afectats, i per la banda dels professionals hi haurà una mirada completament reduccionista i que deixa fora molta representació de professionals i prismes des d'on abordar la temàtica. Així doncs, ens sumem a les entitats sotasignants per assenyalar el reduccionisme del model biomèdic i per visibilitzar la salut mental des d'un model biopsicosocial, model que integra els determinants biològics, socials, relacionals, afectius i comunitaris.

En les últimes dècades, s'ha ampliat el coneixement sobre el funcionament del nostre organisme, des de les neurociències, la medicina, etc., i tots aquests avenços ens ajuden a entendre millor el funcionament orgànic de l'ésser humà. Ara bé, si tot plegat se suma a altres mirades complementàries.

L'enfocament biomèdic en salut mental, en general, redueix les causes dels diversos trastorns mentals a una relació causa-efecte amb la creença d'un funcionament exclusivament químic del cervell; això comporta que el tractament que proposa sigui majoritàriament farmacològic, ja que la intenció és equilibrar la resposta química del cos. Val a dir que l'evidència científica no demostra que existeixi un únic factor orgànic causant dels diversos trastorns mentals, sinó que més aviat, l'evidència i els estudis quantitius i qualitius actuals ens porten al model biopsicosocial. És un model que parteix de la base de la interconnexió entre la biologia i la psicologia, i emfasitza el vessant emocional, relacional i social de l'ésser humà. Des d'aquesta mirada, la comprensió i el tractament de les persones passa per un entramat plurifactorial ben complex i que escapa a explicacions senzilles i de causa-efecte. S'entendria un tractament sense una persona que acompanya?

Un infant és derivat a psiquiatria quan tota la resta no és suficient. Es comença per tractaments menys agressius. Amb la pastilla no hi ha procés, pot haver-hi mitigació del malestar

i reducció del símptoma, però no genera una transformació de fons en la persona.

Una pastilla no commou ni mou, sinó que amorteix. Una pastilla redueix, d'entrada, temps i despeses, en ser directa o immediata, perquè no requereix un espai, un temps de tractament... Però no cura. Si estàs en crisi, el medicament pot ser necessari i inclús prioritari, perquè després, en el tractament s'acompanyi a la persona en el procés d'elaboració i transformació del seu malestar.

Parlar de farmacologia és necessari, però ni pot ser el discurs ni ens hem de quedar aquí quan tractem la salut mental als mitjans. Per què TV3 omet enfocaments i processos? Per què van directes al dèficit, als trastorns, i descuiden el recorregut i les condicions necessàries per vetllar per una bona atenció en salut mental? En realitat, la pregunta seria: De què no estem parlant mentre parlem de *dèficits i pastilles*?

Doncs del que

és humà, del que ens constitueix com a subjectes. Començant per l'embaràs: quin sosteniment i ajuts a la individualitat s'ofereixen a les persones gestants? Quina atenció al part i quin acompanyament durant el postpart? Atenem com s'està vivint aquesta etapa i el patiment, les pors, l'angoixa, les expectatives i els dubtes que van sortint?

Atendre l'infant i la família des de la globalitat és fer prevenció. Per tant, concepció que tina societat envers i l'acollida dels nadons i el seu entorn més proper serà la nostra manera d'atendre i acompanyar

La perspectiva psicomotriu ens aporta posar el cos al centre, el cos com a lloc on es construeixen els afectes, les relacions i les accions

/ JOAN MANEL PÉREZ
@joan.manel

la guem com el naixement

en les següents etapes de vida.

L'acompanyament dels 0 als 3 anys és crucial per prevenir, detectar i tractar. Quin lloc té el cos, el moviment i l'expressió en la infància? I si parlem d'altres etapes im-

portants de la vida, com ara, l'adolescència, tenen espai els i les joves per parlar i se les escolta en el que veritablement els hi preocupa, ocupa, il·lusiona, dificulta, sobre qui són i qui són les altres?

Ens cal anar cas per cas, persona a persona. La història i la manera d'estar al món de cadascú és única. Per tant, la manera com ens relacionem i atenem a cada individu serà diferent. Quin estigma té la diferència? Seguim acompanyant per ser totes iguals en comptes de respectar que som diferents?

Des de la psicomotricitat compartim una visió holística de l'ésser humà que engloba les dife-

rents dimensions de la persona i com aquestes s'expressen a través del cos en relació. Des d'aquesta mirada es desplega una pràctica que posa al centre la persona i donem sentit a les seves manifestacions i activitats lúdiques; entenem el que expressa cadascú per facilitar-li un major benestar i un desenvolupament

personas i com aquestes través del cos en relació. mirada es desplega una sa al centre la persona relacions que estableix amb ella mateixa i amb l'entorn. Partim de l'expressivitat motriu de la persona i donem sentit a les seves manifestacions i activitats lúdiques; entenem el que expressa cadascú per facilitar-li un major benestar i un desenvolupament

harmònic. El camí és anar esbrinant què hi ha darrere de cada joc on es revelen les mancances, els conflictes, les necessitats... Anar del que és visible al que està submergit.

Organitzem espais i temps amb un material adequat que permet els infants i joves expressar-se, mostrar-se al món. Si, a més, es realitza en grup, els miralls entre iguals ajuden a trobar-se i reconèixer-se. En el cos trobem el reflex i les respostes als malestars i els dèficits i, per això, és una gran eina de detecció, prevenció i intervenció, tant en l'àmbit educatiu com en el de la salut. En els casos en què aquest treball no és suficient i els objectius que es plantegen en cada cas no s'assoleixen, el treball en xarxa facilita la derivació a especialistes dels camps de la neurologia i la psiquiatria.

Tanmateix, no es pot donar un bon procés terapèutic sense la coordinació entre els diferents àmbits de la persona i els diferents serveis de salut i socials que l'atenen. És important la presència d'una xarxa de professionals amb qui sostenir i compartir els casos, i amb qui mantenir una contínua reflexió sobre la salut mental en el context actual.

Cal anar desemascarant els interessos que responen al model majoritari i seguir aprofundint en aquest fer humanista, complex i que no defuig dels reptes en relació amb la subjectivitat.

La perspectiva psicomotriu ens aporta posar el cos al centre, el cos com a lloc on es construeixen els afectes, les relacions i les accions. No som sense altres que ens miren, que ens escolten, que ens reconeixen, que ens acullen. Posar al centre aquesta construcció individual i única junt amb l'entramat social i comunitari ens fa més conscients i ens empodera. Com diu el doctor i terapeuta en psicomotricitat José Àngel Rodríguez Ribas, cal escoltar a cada persona en la seva singularitat, tractant de discernir quines són les causes del seu propi malestar. Ni una pastilla ni la virtualitat pot donar el que la relació aporta a la cura. ●